

УДК 338.4

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ СИСТЕМОЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

СОБКОВА Г.В.

*Студентка 3 курсу, факультету економіки та
менеджменту, напрямку підготовки «Облік і аудит»*

*Науковий керівник МАРТИНОВА О.В., асистент
ВП Національного університету біоресурсів та природокористування
України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

Розглянуто інноваційну діяльність як визначальний фактор економічного розвитку підприємства, значення інновацій та проблеми інноваційної діяльності. Визначено основні умови, що сприяють поліпшенню інноваційних процесів.

Інновації, інноваційна діяльність, інноваційна система.

Постановка проблеми. Процеси масової глобалізації та посилення конкуренції спонукають до розробки нової системи управління аграрними підприємствами, спрямованої на формування інноваційного їх типу. Задоволення потреб існуючих і перспективних ринків наукомісткою продукцією, збереження та посилення конкурентних позицій підприємств можливе лише за умови створення дієвої інноваційної системи й ефективного управління нею.

Основною відмінністю інноваційної системи від інших видів є те, що за своєю сутністю - це саморозвинена система, яка формує фактори розвитку і надсилає їх у зовнішнє середовище. У зв'язку з цим деякі науковці відстоюють свою думку, що інноваційна система руйнує старі уявлення про інноваційну діяльність, тому що являє собою складну, відкриту, динамічну модель інноваційної діяльності, поєднуючи в часі та просторі велику кількість елементів, їхню взаємодію в процесі досягнення поставлених цілей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями теоретико-методологічних і практичних аспектів інноваційних систем різного рівня займаються В.М. Геєць, Ю.В. Кіндзерський, О.С. Сухарев, Р.А. Фатхутдінов та ряд інших вітчизняних і зарубіжних вчених. Але здебільшого увага приділяється формуванню або вдосконаленню функціонування національних і регіональних інноваційних систем; на макрорівні під об'єкти дослідження найчастіше підпадають промислові підприємства як більш наукомісткі суб'єкти господарювання.

Постановка завдання. Мета статті - обґрунтувати основні методологічні засади управління інноваційною системою вітчизняних аграрних підприємств,

у результаті чого досягатиметься збереження і нарощування інноваційного потенціалу останніх; формування найбільш ефективних для підприємств цільових напрямів розвитку; підвищення конкурентоспроможності й фінансової стабільності на основі виробництва та реалізації наукоємної продукції.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна система безпосередньо аграрного підприємства формується під впливом й у межах національної інноваційної системи України. Розвиток останньої на сучасному етапі пригальмований, що зумовлено рядом причин: відсутність чіткої концепції інноваційних національних пріоритетів; системні проблеми у розвитку наукової та науково-технічної сфер; незадовільне фінансування наукової й науково-технічної діяльності; низька інноваційна активність вітчизняних підприємств; неготовність України до повноцінного функціонування в глобальних мережах і структурах.

Б.Санто вважає, що інноваційна система складається з наукових, управлінських, виробничо-технологічних, маркетингових та інших факторів, які вступають у функціональний взаємозв'язок і створюють позитивну якісну технічну зміну в результаті консолідованої взаємодії. Як зазначає Н.М. Сіренко, інноваційна система аграрного підприємства являє собою сукупність ресурсного потенціалу, встановлених принципів, процедур та інформаційних, фінансових механізмів, які забезпечують генерування ідей, їхній відбір, реалізацію та створення вартості в межах організації.

Теоретично інноваційні системи в аграрних підприємствах можуть бути сформовані в двох напрямках: 1) жорсткому - чітко встановлена система розробки і впровадження інновацій, що ґрунтується на прийнятті рішень вищим керівництвом із подальшим їх виконанням нижчими ланками; 2) гнучка - великі права щодо прийняття самостійних інноваційних рішень надаються нижчим ланкам управління (з подальшим узгодженням із вищим керівництвом). Але, на нашу думку, сукупність зовнішніх і внутрішніх економіко-організаційних умов не дає змоги на нинішньому рівні розвитку вітчизняних аграрних підприємств використовувати останній напрям. Пропозиції щодо інновацій повинні надходити безпосередньо від керівництва організації як результат стратегічного рішення, орієнтованого на підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Інноваційна система аграрного підприємства є елементом загальної організаційно-економічної системи, яка за умови адекватної побудови та використання сприяє творчому процесу через виконання таких функцій:

- максимально швидке просування генерованих ідей від концепції до комерціалізації з мінімальними витратами ресурсів;
- створення каналів зв'язку всередині організації із зовнішніми контрагентами з метою своєчасного забезпечення спеціалізованими знаннями;
- нівелювання перешкод у координації між інноваційними проектами та командою;

- встановлення дисципліни для управління знаннями й забезпечення інформацією;

- синхронізація цілей на різних рівнях управління організацією з одночасним подоланням супротиву інноваціям.

При побудові інноваційної системи аграрного підприємства необхідно враховувати, що перша безпосередньо впливає на базові організаційні якості останнього: 1) чутливість (здатність підприємства передбачити проблеми та можливості, а також приймати стратегічні рішення, пристосовуючись до зовнішніх змін); 2) експериментування (рівень об'єктивності оцінки нових ідей у підприємстві); 3) внутрішня комунікативність (здатність розповсюджувати релевантну інформацію по структурних підрозділах); 4) готовність до ризику (здатність інвестувати інноваційні процеси, навіть в умовах невизначеності, з метою удосконалення діяльності); 5) здатність контролювати процеси, які породжуються змінами й інноваціями.

Виходячи з цього, кожен елемент інноваційного потенціалу підприємств, задіяний у процес формування інноваційної системи через виконання специфічних завдань (табл. 1).

Таблиця 1 - Структура інноваційного потенціалу та його завдання щодо забезпечення інноваційної системи аграрного підприємства

Складові інноваційного потенціалу, блоки	Завдання
Проектний	Створення інноваційної системи підприємства Розробка пріоритетних напрямів діяльності Розробка програми інвестування інноваційної системи
Функціональний	Організація безперебійного функціонування інноваційної системи підприємства на основі розроблених і затверджених програм
Ресурсний	Формування інтелектуального потенціалу через пошук кадрів, навчання та перекваліфікацію працівників, спеціалістів, менеджерів Програми техніко-технологічної оснащеності інноваційної системи Створення інформаційної бази, її поповнення та оновлення
Організаційний	Створення інноваційних підрозділів і забезпечення їхньої діяльності Формування організаційної культури, що спонукає до розвитку інноваційної системи підприємства Забезпечення інноваційної направленості

	управлінських функцій Забезпечення взаємозв'язків між підприємством і виробниками та постачальниками науково-технічної продукції
Управління	Забезпечення відповідності результатів функціонування інноваційної системи соціально-економічним цілям організації Своєчасне коригування цільових напрямів інноваційної системи

Розвиток елементів виробничо-господарської системи здійснюється через розвиток її інноваційного потенціалу як закономірної якісної ціленаправленої та незворотної зміни. Формування інноваційного потенціалу залежить від того, наскільки виробнича система підприємства готова сприйняти інновацію - визнання її у випадку, коли виробнича система заінтересована і підготовлена до впровадження або відторгнення, коли інновації вступають у протиріччя з інтересами підприємства, а виробнича система є неготовою до впровадження.

У найближчій та довгостроковій перспективі врахування інноваційного чинника стає вирішальною умовою подальшого розвитку підприємств аграрної сфери. Необхідність удосконалення довгострокових механізмів управління підприємствами зумовлена глибинними структурними перетвореннями у світових економічних відносинах, які проявляються в усіх сферах суспільного життя: динамічні зміни структури суспільних потреб, що викликають зникнення традиційних та активний розвиток нових ринків; швидкий розвиток науково-технічної бази суспільного виробництва, що призводить до внутрішньої нестабільності виробничих систем; зміни суспільної свідомості та відношення до економічної діяльності як такої зумовлюють формування соціальних стереотипів чи моделей бізнес-діяльності; глобалізація економічних відносин різних рівнів, що якісно змінює характер функціонування самих виробничо-комерційних систем, надаючи їм як нові можливості, так і генеруючи нові ризики.

Висновки. При управлінні інноваційною системою аграрного підприємства необхідно враховувати, по-перше, системність даного процесу, по-друге, базовість інноваційного потенціалу у формуванні всієї системи. З метою забезпечення сприйняття інновацій аграрним підприємством управління його інноваційною системою повинне також забезпечити оптимальне співвідношення характеристик впроваджуваних інновацій: об'єкт інновацій; рівень радикальності; рівень адаптивності інновацій; форма сприйняття інновацій; рівень цілісності та/або відокремленості інновацій у процесі їхнього впровадження.